

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298-70-33

_____. _____. 20__ № _____

На № _____ від _____. _____. 20__

Міністру юстиції України

МАЛЮСЬЦІ Д.Л.

ПОДАННЯ

*Про усунення прогалини
у законодавстві у сфері
доступу до судових рішень*

Шановний Денисе Леонтійовичу!

У межах здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина мною було проведено аналіз законодавства і моніторинг практичного дотримання його вимог та виявлено проблему щодо обмеження користувачів Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР) у загальному та повному доступі до судових рішень, ухвалених у певному кримінальному провадженні.

Так, у червні цього року до мене надійшло понад 80 звернень від громадян, які стверджували, що не можуть реалізувати свої права у зв'язку із відсутністю у вільному доступі в ЄДРСР ухвал суддів, які стосуються їхніх прав.

Під час здійснення моніторингу ЄДРСР було встановлено факт відсутності наведених у зверненнях судових рішень. За результатами з'ясування причин відсутності у ЄДРСР ухвал, що стосуються прав заявників, стало відомо, що відповідно до вимог статті 222 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) слідчим головного слідчого управління Державного бюро розслідувань було винесено постанову про недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування шляхом обмеження користувачів ЄДРСР у загальному та повному доступі до судових рішень, ухвалених у певному кримінальному провадженні.

Наведена ситуація щодо відсутності у ЄДРСР вільного доступу до окремих судових рішень не є поодиноким. Так, за інформацією адміністратора ЄДРСР Державного підприємства «Інформаційні судові системи», на підставі постанов слідчих та прокурорів у ЄДРСР обмежено перегляд повного та загального доступу для понад 40 тисяч електронних копій судових рішень. При цьому більшість таких судових рішень ухвалювалася у відкритих судових засіданнях.

Між тим Закон України «Про доступ до судових рішень» було прийнято саме з метою забезпечення відкритості діяльності судів загальної юрисдикції, прогнозованості судових рішень та сприяння однаковому застосуванню законодавства.

Так, у частині другій статті 2 Закону України «Про доступ до судових рішень» визначено, що судові рішення є відкритими та підлягають оприлюдненню в електронній формі не пізніше наступного дня після їх виготовлення і підписання, крім ухвал про арешт майна та тимчасовий доступ до речей та документів у кримінальних провадженнях, які підлягають оприлюдненню не раніше дня їх звернення до виконання. Судові рішення також можуть публікуватися в друкованих виданнях із додержанням вимог цього Закону. Якщо судовий розгляд відбувався у закритому судовому засіданні, судові рішення оприлюднюються з виключенням інформації, яка за рішенням суду щодо розгляду справи у закритому судовому засіданні підлягає захисту від розголошення. У визначених законом випадках судові рішення про надання дозволу на проведення розвідувального заходу або про відмову в наданні такого дозволу, винесене у закритому судовому засіданні, не оприлюднюються і не публікуються.

Водночас положення статті 222 КПК України надають можливість обмеження користувачів ЄДРСР у загальному та повному доступі до судових рішень, ухвалених в певному кримінальному провадженні з метою недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

Крім того, норми статті 9 КПК України встановлюють превалювання норм КПК України над іншими законами у кримінальному провадженні, зокрема закони та інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати КПК України, а при здійсненні кримінального провадження не може застосовуватися закон, який суперечить КПК України.

Зауважу, що для пересічних громадян положення частини другої статті 2 Закону України «Про доступ до судових рішень» навряд чи є пов'язаним із нормами КПК України, зокрема статтями 9 та 222 цього Кодексу, в частині можливості правомірності тимчасового обмеження права на доступ до судових рішень.

Вважаю, що наразі норми Закону України «Про доступ до судових рішень» не відповідають принципу правової визначеності законодавства –

складовому елементу верховенства права, закріпленого у статті 8 Конституції України.

Зокрема, у своєму Рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 Конституційний Суд України зазначив, що елементами верховенства права є принципи рівності і справедливості, правової визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі.

Конституційний Суд України у Рішенні від 27 лютого 2018 року № 1-р/2018 зауважив, що принцип правової визначеності вимагає від законодавця чіткості, зрозумілості, однозначності правових норм, їх передбачуваності (прогнозованості) для забезпечення стабільного правового становища людини.

З огляду на наведене, з метою дотримання принципу правової визначеності законодавства та узгодження положень Закону України «Про доступ до судових рішень» із КПК України, вважаю за необхідне частину другу статті 2 Закону України «Про доступ до судових рішень» доповнити новим реченням такого змісту: «У випадках необхідності забезпечення недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування доступ до судових рішень у Єдиному державному реєстрі судових рішень може бути тимчасово обмежений за вмотивованою постановою слідчого або прокурора».

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

прошу:

1. Розглянути подання та опрацювати можливість розроблення проєкту закону про внесення змін до Закону України «Про доступ до судових рішень», зокрема до частини другої статті 2 вказаного Закону щодо її узгодження із нормами КПК України в частині можливості обмеження доступу до судових рішень в ЄДРСР з метою недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

2. Про результати розгляду подання та вжиті заходи повідомити мене у встановлений Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» строк.

Уповноважений

Людмила ДЕНІСОВА